

Εισήγηση εκδήλωσης «Οι αναρχικοί στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο»

Καλησπέρα σε όλους και όλες,

Σχετικά με τη Σουπιά

Ως «Σουπιά» συσταθήκαμε την άνοιξη του 2016. Στόχος της πρωτοβουλίας μας, η οποία βρίσκεται σε φάση επανεκκίνησης, είναι η διακίνηση εντύπων (βιβλίων και περιοδικών) από αυτοοργανωμένα εκδοτικά εγχειρήματα και από εκδόσεις με ελευθεριακό χαρακτήρα. Τα βιβλία και έντυπα που βρίσκονται στον πάγκο μας προωθούν την ανατρεπτική θεώρηση και συμβάλλουν ως αναλυτικά εργαλεία για το ανταγωνιστικό κίνημα. Στόχος της “Σουπιάς” είναι πέρα από τη διακίνησή τους και η ανάδειξη των ζητημάτων που θίγουν μέσω πολιτικών εκδηλώσεων, βιβλιοπαρουσιάσεων και συζητήσεων.

Γιατί επιλέγουμε να παρουσιάσουμε-συζητήσουμε αυτό το βιβλίο

Από τις πρόσφατες εκδόσεις που μας κέντρισαν το ενδιαφέρον ήταν η κυκλοφορία από την μεταφραστική ομάδα “Λυσσοασμένοι προλετάριοι“, της ανθολογίας κειμένων με τίτλο “Οι αναρχικοί στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο”. Στη συγκεκριμένη έκδοση παρουσιάζονται μεταφρασμένα μια σειρά από κείμενα που αφορούν τις θέσεις των αναρχικών της εποχής για την πρώτη “παγκόσμια ανθρωποσφαγή”, όπως ονομάστηκε, τις αιτίες και τις συνέπειές της. Τα περισσότερα από αυτά δημοσιεύθηκαν σε αναρχικά περιοδικά και εφημερίδες της εποχής και ξετυλίζουν το νήμα της τότε ιστορικής συγκυρίας. Επιπλέον, στα κείμενα αναλύεται η πάγια αντιμιλιταριστική θέση του αναρχικού κινήματος, ενώ παράλληλα αναδεικνύονται οι όποιες αντιφάσεις προέκυψαν στη συνέχεια σχετικά με τη συμμετοχή σ’ έναν παγκόσμιο πόλεμο, στο πλαίσιο της γενικότερης κριτικής στην εθνικιστική και πολεμική μηχανή της εποχής.

Οι διαφορετικές τάσεις εντός του αναρχικού κινήματος, που εκφράστηκαν με αφορμή το ζήτημα του πολέμου, βρήκαν χώρο στα έντυπα της εποχής και κατά τη γνώμη μας μέσα από την κυκλοφορία και την επικοινωνία τους συνεισέφεραν διαλεκτικά σε μια προσοδοφόρα παραγωγή λόγου. Πιστεύουμε ότι είναι σημαντικό το γεγονός πως σε μια τόσο κρίσιμη ιστορικά συγκυρία υπήρξε έντονη η διάθεση πολιτικής παρέμβασης και κοινοποίησης των θέσεων των αναρχικών, που αφενός θα αντιτάσσονταν στον κυρίαρχο εθνικιστικό λόγο για τον πόλεμο και παράλληλα θα

ριζοσπαστικοποιούσαν τα πολιτικά υποκείμενα. Η προσδοκία ότι ο κόσμος μπορεί να αλλάξει, πόσο δε η αίσθηση ότι ένα κίνημα μπορεί να οδηγήσει σε αυτό, τους ώθησε να εντείνουν τις προσπάθειές τους μέσω λόγων και πράξεων - οξύνοντας παράλληλα τον τάξικο πόλεμο έναντι του εθνικού.

Τα παραπάνω ζητήματα αναλύονται εκτενώς στην ανθολογία κειμένων “Οι αναρχικοί στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο”. Στο πρώτο μέρος του βιβλίου έχουμε τις πολιτικές τοποθετήσεις γνωστών αναρχικών (Αλεξάντερ Μπέργκμαν, Ερρίκο Μαλατέστα, Έμμα Γκόλντμαν) πάνω στο ζήτημα του милитарισμού, καπιταλισμού και πολέμου αλλά και την ριζική διαφωνία τους απέναντι στη θέση του Πιοτρ Κροπότκιν για συμμετοχή στον πόλεμο. Στο δεύτερο μέρος του βιβλίου παρατίθενται μία σειρά από κείμενα που σκιαγραφούν την προπολεμική πολιτική και οργανωτική κατάσταση του αναρχικού κινήματος στην Ιταλία όπως και τις διαφορετικές τάσεις εντός του. Επίσης στο κείμενο ο “Επαναστατικός Συνδικαλισμός κατά την διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου”, παρουσιάζονται οι αντι-μιλιταριστικές και αντι-πατριωτικές απόψεις του αναρχικού κινήματος που αναπτύχθηκε στη Γαλλία, στη Γερμανία, την Ισπανία και την Πορτογαλία.

Κλείνοντας, ένας ακόμη λόγος για την επιλογή παρουσίασης της παρούσας έκδοσης είναι το ίδιο το ζήτημα του πολέμου, μία συνθήκη που φαίνεται να παραμένει επίκαιρη στο τότε και στο τώρα. Η ιστορία των μεγάλων παγκόσμιων συρράξεων που συνεχίζονται στο σήμερα με άλλες μορφές αποτελούν σταθερό σημείο πολιτικής παρέμβασης για το αναρχικό και το αντιμιλιταριστικό κίνημα εν γένει. Εδώ ακριβώς τίθεται σχεδόν αναπόφευκτα το ζήτημα της ιστορικής μνήμης και της σύνδεσης με το σήμερα. Θεωρώντας πως κάθε ανταγωνιστικό κίνημα οφείλει να διεξάγει έναν συνεχή αγώνα μνήμης ενάντια στη λήθη, η ανάδειξη τέτοιων εγχειρημάτων είναι κάτι παραπάνω από σημαντική.

Ερωτήσεις -Τοποθετήσεις

1) Η ερώτηση αφορά το ίδιο το εγχείρημα σας και την μεταφραστική ομάδα. Θα μπορούσες να μας περιγράψεις το πως συστάθηκε αλλά και τον τρόπο λειτουργίας της, τα χαρακτηριστικά της δομής της κτλ. Επιπλέον, ειδικότερα στο ζήτημα των μεταφράσεων αντιμετωπίζετε δυσκολίες; Αν ναι, ποιες είναι αυτές; Τέλος, θα μπορούσε ο καθένας και η καθεμιά να ασχοληθεί με κάτι αντίστοιχο; Τι θα συμβούλευες σε μια αντίστοιχη πρωτοβουλία;

2) Με αφορμή τα λόγια του Σάιντεμαν που ανήκε στο Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα της Γερμανίας: «Έχουμε καθήκον να υπερασπίσουμε την χώρα της πιο προχωρημένης σοσιαλδημοκρατίας από τη ρωσική σκλαβιά [...] Εμείς, οι σοσιαλδημοκράτες, με το γεγονός ότι προσχωρήσαμε στη Διεθνή, δεν πάψαμε να είμαστε Γερμανοί», βλέπουμε ότι οι γερμανοί σοσιαλδημοκράτες έβαλαν το εθνικό συμφέρον πάνω από το ταξικό. Θα μπορούσες να σκιαγραφήσεις τους λόγους που τους οδήγησαν σ' αυτή την επιλογή;

3) Διαβάζουμε στο κείμενο της E. Goldman ότι: «Ο μιλιταρισμός απορροφά το μεγαλύτερο μέρος του εθνικού εισοδήματος, αν όχι για κάποιο άλλο λόγο αυτό γίνεται επειδή το πλεόνασμα ενέργειας είναι τέτοιο που ο μιλιταρισμός πρέπει να ενεργήσει για να παραμείνει ζωντανός. Ως εκ τούτου θα αναζητήσει έναν εχθρό ή τεχνηέντως θα δημιουργήσει κάποιον. Με αυτόν τον πολιτισμένο σκοπό και αυτή την πολιτισμένη μέθοδο, ο μιλιταρισμός συντηρείται από το κράτος, προστατεύεται από τους νόμους της χώρας, ενθαρρύνεται από το σπίτι και το σχολείο και δοξάζεται από την κοινή γνώμη. Με άλλα λόγια, η λειτουργία του μιλιταρισμού είναι να σκοτώνει. Δε μπορεί να ζήσει, παρά μόνο μέσα από τη δολοφονία» (απόσπασμα σελ. 50). Επίσης το κείμενο της διαπνέεται από τη διαπίστωση ότι η προετοιμασία για πόλεμο είναι ήδη πόλεμος (εξοπλισμοί, επιστράτευση, πολεμική βιομηχανία). Με βάση τα παραπάνω πόσο σημαντικός είναι ο αντιμιλιταρισμός εν τέλει για το αναρχικό κίνημα τότε και τώρα;

4) Θα μπορούσες να μας δώσεις παραπάνω στοιχεία από την δράση των αναρχικών και των ριζοσπαστών σοσιαλιστών ενάντια στον πόλεμο; Υπάρχουν συγκεκριμένα παραδείγματα που αναφέρονται σε πολιτικές πρακτικές, όπως απεργίες, σαμποτάζ στην βιομηχανική παραγωγή ή συναδελφώσεις, ας το πούμε έτσι, μεταξύ στρατιωτών εχθρικών στρατών στο μέτωπο;

5) Ένα μεγάλο κομμάτι του αναρχικού κινήματος όπως και οι μπολσεβίκοι τάχθηκαν ενάντια στο πόλεμο. Τα κείμενα των A. Μπέργκμαν, του E. Μαλατέστα, της E. Γκόλντμαν και το διεθνές αναρχικό μανιφέστο ενάντια στο πόλεμο που παρουσιάζονται στο βιβλίο είναι χαρακτηριστικά παραδείγματα. Ο E. Μαλατέστα αναφέρει στο κείμενό του πως οι αναρχικοί έχουν ξεχάσει τις ιδέες τους και ότι υπάρχουν πόλεμοι που είναι αναγκαίοι - οι πόλεμοι της απελευθέρωσης, όπως είναι γενικά οι εμφύλιοι πόλεμοι δηλαδή οι επαναστάσεις. Οι Ιταλοί αναρχικοί το εξέφρασαν με την εξής πρόταση (Σελ. 70 βιβλίο «την εμπιστοσύνη...50 χρόνια»). Καλούσαν δηλαδή το προλεταριάτο να δει τον πολέμο ως προοπτική για επανάσταση. Ο επαναστατικός ντεφαιτισμός,

όπως ονομάστηκε αυτή η τάση του αντιπολεμικού κινήματος, μπορεί να είναι επιλογή και ποια τα όρια του;

6) Ο Κροπότκιν παίρνει σαφή θέση υπέρ της συμμετοχής σ' έναν πόλεμο ενάντια στον Γερμανικό ιμπεριαλισμό. Θεωρείς ότι αναπαράγει ένα σωβινισμό της ελίτ κι όχι των προλετάρων της Ρωσίας και της Γαλλίας με τα λογικά άλματα που κάνει στη σκέψη του (Κείμενο «Πόλεμοι και καπιταλισμός» που είναι ενάντια στο πόλεμο και μετά από τρία χρόνια παίρνει θέση υπέρ του πολέμου με το πρώτο κείμενο που υπάρχει στο βιβλίο); Ή απλώς δεν έχει εκτιμήσει σωστά μια κατάσταση και αναπαράγει αυτολεξεί την θεωρία των “από τα πάνω”;

7) Αν θεωρήσουμε ότι Α' Παγκόσμιος Πόλεμος ήταν η πρώτη ανοιχτή αντιπαράθεση μεταξύ χωρών της υφελίου σε ευρεία κλίμακα και ότι έπειτα στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, όπως και στο Βιετνάμ, στο Ιράκ, στο Αφγανιστάν, στη Συρία κλπ. συνεχίστηκε αυτή η διαμάχη με άλλες μορφές και χαρακτηριστικά. Στην έρευνά σας είδατε κάπου να αναπτύσσεται το αντιμιλιταριστικό κίνημα και με ποιους τρόπους; Επιπλέον, είδατε ομοιότητες ή διαφορές με το σημερινό αντιμιλιταριστικό κίνημα στα διάφορα μέρη όπου εκδηλώθηκε αυτό;

8) Τα κείμενα της έκδοσης βλέπουμε να είναι αρχικά δημοσιευμένα σε μια σειρά από αναρχικά περιοδικά και εφημερίδες της εποχής (Mother Earth, Freedom). Παρατηρήσατε να υπάρχει ευρύτερα η διάθεση για επικοινωνία θέσεων και ιδεών και σε άλλα ζητήματα; Πόσο σημαντική ήταν εν τέλει η διεθνής δικτύωση των αναρχικών της εποχής;

9) Η ερώτηση αφορά την ηθική της αυτοθυσίας που μπορεί κανείς να υποστηρίξει ότι είναι διάχυτη σε κάθε κοινωνία συνδεδεμένη με το ζήτημα των πολεμικών αντιπαράθεσεων. Δεδομένου ότι: [«Ο πόλεμος σαν καθολικό διϊστορικό φαινόμενο έχει γίνει σε τέτοιο σημείο στοιχείο της ζωής του ανθρώπου, ώστε ένας ακόμη πόλεμος να μην φαίνεται σαν κάτι ξεχωριστό. Αυτή η μονιμότητα του φαινομένου του πολέμου και η σύνδεση του μ' όλες τις φάσεις της ανθρώπινης ιστορίας το 'χει ορθολογικοποιήσει και εξιδανικεύσει. Κατ' αυτόν το τρόπο ο πόλεμος, θεωρείται, αναπόφευκτος, για την άμυνα της «πατρίδας», του «έθνους», των «βωμών και των εστιών». Το να πεθάνεις για την πατρίδα θεωρείται σαν η ύπατη τιμή, το ύπατο χρέος και καθήκον, δόξα κτλ. Θεωρείται επίσης ένδειξη ανδρισμού. Η ιδεολογία του πολέμου συνιστά έτσι την κορύφωση της «ηθικής της αυτοθυσίας», δηλαδή της ηθικής την οποία τρέφει επί αιώνες τώρα η εξουσιαστική κοινωνία]. Σ' αυτό το κοινωνικό και πολιτικό περιβάλλον πόσο δύσκολη ήταν και είναι εν τέλει η διάδοση των αντιμιλιταριστικών και αντιπολεμικών ιδεών;